

2. Про організацію добору (конкурсу) та просування по службі поліцейських : наказ МВС України від 25.12.2015 № 1631 // БД «Законодавство України» / ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0049-16> (дата звернення: 25.02.2018).

Одержано 04.03.2018

Рассматривается возможность применения компетентностного подхода на этапе профессионального отбора в Национальную полицию Украины. Выделены существенные черты ключевых компетенций при рекрутинге кандидатов на службу в полицию.

Ключевые слова: компетентность, компетенция, социальная компетенция, личностная компетенция, коммуникативная компетенция, профессиональный отбор, рекрутинг.

УДК 159.955.4

Алла Андріївна ШИЛІНА,

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри соціології та психології факультету № 6
Харківського національного університету внутрішніх справ;
ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-7377-0776>;

Сергій Володимирович ШКІЛЬОВ,

кандидат психологічних наук,
доцент кафедри вікової та соціальної психології
факультету психології педагогічного інституту
Белгородського державного національного
дослідницького університету (Російська Федерація)

САМООЦІНКА МЕТАКОГНІТИВНОЇ ПОВЕДІНКИ ЯК ФУНКЦІЯ КОГНІТИВНОГО ПОТЕНЦІАЛУ СТУДЕНТІВ

Розглядається поняття метакогнітивних процесів і їх роль у навчальній діяльності. Досліджено самооцінку метакогнітивної поведінки студентів різної професійної спрямованості, зокрема психологів і медиків. Показано, що студенти різної професійної спрямованості відрізняються за рівнем самооцінки метакогнітивної поведінки

Ключові слова: метакогнітивізм, самооцінка метакогнітивної поведінки, студенти, навчальна діяльність.

Основним предметом нового напрямку психологічних досліджень – метакогнітивізму виступає особливий клас психічних процесів – метакогнітивні процеси. Їх ще називають «вторинними» процесами для того, щоб вказати на відмінності від традиційних когнітивних процесів, які називаються «первинними».

Метакогнітивні процеси мають явну своєрідність, оскільки вони відрізняються від інших традиційних когнітивних процесів за чітким і цілком однозначним критерієм. Всі вони спрямовані не на об'єктивну, а на суб'єктивну реальність і мають своїм предметом не зовнішню, а внутрішню інформацію, а також процеси її перетворення.

Ті чи інші явища (феномени), що породжуються процесами метапізнання, розпізнаються, а потім фіксуються суб'єктом у якості таких утворень, які не тільки можна, а й вкрай доцільно використовувати в подальшому в якості засобів їх же власної організації і реалізації. Таке використання надзвичайно вигідно з адаптивної, ресурсної та інших точок зору, оскільки воно сприяє основній функції метакогнітивного процесу – функції розширення когнітивного потенціалу особистості [1, с. 110].

Сучасна тенденція розвитку метакогнітивізму характеризується спрямованістю досліджень на сферу освіти, яка є пріоритетною в даному напрямку психології. Пріоритет сфери освіти в метакогнітивізмі пояснюється тим, що досліджувані процеси широко представлені саме в навчальній діяльності. В даний час дослідження метакогнітивних процесів у навчальній діяльності не обмежується дослідженням учнів молодшого шкільного віку: також в якості об'єкта досліджень виступають старшокласники, студенти та аспіранти [2]. В даний час з'явилася значна кількість робіт в руслі цього напрямку, інтерес дослідників до цієї теми послідовно зростає [3; 4].

Збільшення кількості досліджень метакогнітивних процесів пов'язано з активним використанням їх в прикладній області психологічного знання. Так, в процесі коучингу використовуються спеціальні «метакогнітивні» технології для розвитку самосвідомості і механізмів внутрішньоособистісного відстеження: самомоніторинг, когнітивне реструктурування, ідентифікація когнітивних обмежень і «перешкод» на шляху мислення, рефлексування успішного пізнавального досвіду, подолання з негативними емоційними станами, ментальне репрезентування [2].

Метою нашого дослідження було виявлення самооцінки метакогнітивної поведінки студентів різної професійної спрямованості. В якості психодіагностичного методу для виявлення самооцінки метакогнітивної поведінки студентів психологів і медиків виступила Шкала самооцінки метакогнітивної поведінки Д. Лакоста. Слід зазначити, що дана шкала виступає як індикатор рівня сформованості метакогнітивних стратегій в ситуації цілеспрямованого навчання або для діагностики «профілю» метакогнітивних стратегій у фахівців, які використовують їх в професійній діяльності. У нашому дослідженні першу групу склали студенти медики, які навчаються у Харківському медичному університеті у кількості 20 осіб. Другу групу склали студенти психологи Харківського національного університету внутрішніх справ у тій же кількості, усі досліджувані навчаються на третьому курсі.

У таблиці 1 наведені результати дослідження самооцінки метакогнітивної поведінки студентів різної професійної спрямованості.

Таблиця 1

Показники самооцінки метакогнітивної поведінки студентів різної професійної спрямованості

Показник	Медики	Психологи	t	p
Самооцінка метакогнітивної поведінки	47,9±9,5	41,56±5,2	2,4	0,05

Виходячи з результатів дослідження самооцінки метакогнітивної поведінки студентів медиків та психологів ми бачимо, що за цим показником було виявлено вірогідні відмінності. В групі студентів медиків самооцінка метакогнітивної поведінки вірогідно більш виражена ніж в групі студентів психологів (47,9±9,5 та 41,56±5,2 при $p < 0,05$), тобто у студентів медиків діагностується більший рівень сформованості метакогнітивних стратегій в ситуації цілеспрямованого навчання. Їм в більшій мірі притаманно чітко поділяти відоме і невідоме в проблемних ситуаціях. Досліджуючи будь-яку проблему, вони чітко розділяють всю інформацію на ту, якою вони володіють, і ту, яку необхідно отримати для вирішення зазначеної проблеми.

Також студенти медики більш схильні вербалізувати процес мислення. Їм притаманно відпрацьовувати вміння «говорити

про мислення», вербально позначати його етапи, труднощі, результати і розумові стратегії. Два основних прийоми формування цього вміння – демонстрація мислення вголос, мислення про мислення і дискусії про особливості мислення при вирішенні різного роду завдань. Ефективне також «парне» рішення задач, коли один розмірковує вголос, а його партнер задає уточнюючі питання, резюмує, коментує хід мислення, спрямовуючи його в правильне русло.

Таким чином, дослідження самооцінки метакогнітивної поведінки показало, що студенти медицини мають більший рівень сформованості метакогнітивних стратегій в ситуації цілеспрямованого навчання. Їм в більшій мірі притаманно чітко поділяти відоме і невідоме в проблемних ситуаціях та відпрацьовувати вміння «говорити про мислення», вербально позначати його етапи, труднощі, результати і розумові стратегії, відповідно вони володіють більшим когнітивним потенціалом особистості.

Список бібліографічних посилань

1. Карпов А. А. Структурно-феноменологический подход в метакогнитивной психологии. *Вестник Ярославского государственного факультета. Гуманитарные науки*. 2016. № 4 (38) С. 106–111.
2. Карпов А. А. Основные тенденции развития современного метакогнитивизма : метод. указания. Ярославль : Ярослав. гос. ун-т, 2015. 72 с.
3. Самойличенко А. К. Проблемы диагностики метамышления. *Современные исследования социальных проблем*. 2012. № 11 (19). URL: <https://cyberleninka.ru/article/n/problemy-dagnostiki-metamyshleniya.pdf> (дата звернення: 19.02.2018).
4. Попчук М. А. Метакогнітивний підхід у навчанні лексичного матеріалу. *Science and Education a New Dimension*. III (24). 2015. Iss. 48 : Pedagogy and Psychology. Р. 107–109. URL: http://seanewdim.com/uploads/3/2/1/3/3213611/popchuk_m.a._metacognitive_approach_of_learning_lexical_material.pdf (дата звернення: 20.02.2018).

Одержано 21.02.2018

Рассматривается понятие метакогнитивных процессов и их роль в учебной деятельности. Исследована самооценка метакогнитивного поведения студентов разной профессиональной направленности, в частности психологов и медиков. Показано, что студенты различной профессиональной направленности отличаются по уровню самооценки метакогнитивные поведения.

Ключевые слова: метакогнитивизм, самооценка метакогнитивного поведения, студенты, учебная деятельность.